

संज्ञपनमारणं तदा हि सूर्ये चक्षुः बातं प्राण इत्यादयो मंत्राः पश्यन्ते ततो लिङ्गाद्गम्यन्ते यत्तत्शरीरिणां प्राणा इन्द्रियाणि नित्यं निश्चितं नित्यं सर्वदालोकां तरेगता इति तेन सर्वः शरीरी विभ्रुवास्ति न तूधिपरिच्छिन्नः परिच्छिन्नत्वाभिमानस्त्वस्याविद्यक इति भावः ॥ १० ॥ तव तु ज्ञाने ऽधिकाराभावात्सोपासनकर्मप्राप्य देवयानमार्गमेवाश्रयस्येत्याह अहमिति ते तव योग्या इति शेषः ॥ ११ ॥ यत्र काले ते त्वया यज्ञ आहृतः कृतस्तत्र तदैवेवास्तव हिताः सखा यो जाताः यदैवं तदैव देवाः पशूनां जीवानां गमेन तत्तल्लोकप्रप्तौ ईश्वरानि पशूनां यज्ञकरीः ॥ १२ ॥ यस्मादेवं तस्मान्नित्याजीवा देवानि ह्वागतिमंतो भवंति नान्ये अयजमानाः एवं सार्धे न कर्म निष्ठामुक्त्वा ज्ञाननिष्ठा माह सार्धे न नित्ये इति पांचभौतिको देववर्गः सर्वोऽपि नित्यः पुरुषश्च तद्गृह्णानित्यः ॥ १३ ॥ उभयोरपि नित्ययोः सतोर्योऽस्य नानायोगं अनेकदेहसंबंधं पश्यति स वृथामिति विद्योगे पितृपुत्रादिना शोचति मौढ्यात् उक्तरीत्या न देहो नश्यति नाप्यात्मेति निर्निमित्तस्तेषां शोक इति भावः ॥ १४ ॥ यद्विख्यादिना शादुःखं पश्यति तर्हि कृत्यादीनां परिग्रह एव न कर्तव्यः न हि बंध्यायाः पुत्रशोकार्तिरस्ति वस्तुतस्तस्य

अश्वमेधे श्रुतिश्चेयमश्वसंज्ञपनं प्रति ॥ लोकांतरगता नित्यं प्राणानित्यं शरीरिणां ॥ १० ॥ अहं हितं वदाम्येतत्प्रियं चेत्तव पार्थिव ॥ देवयाना हि पंथानः श्रुतास्ते यज्ञसंस्तरे ॥ ११ ॥ आहृतो यत्र यज्ञस्ते तत्र देवा हि तास्तव ॥ यदा समन्विता देवाः पशूनां गमने श्वराः ॥ १२ ॥ गतिमंतश्चेतेनेह्वानान्ये नित्या भवंत्युत ॥ नित्ये स्मिन्पंचकेवर्गे नित्ये चात्मनि पुरुषः ॥ १३ ॥ अस्य नानासमायोगयः पश्यति वृथामिति ॥ वियोगे शोचतेत्यर्थं सवालद्वयमिति ॥ १४ ॥ वियोगे दोषदर्शीयः संयोगं सविसर्जयेत् ॥ असंगे संगमो नास्ति दुःखं भुवि वियोगजं ॥ १५ ॥ परापरज्ञस्त्वपरो नाभिमाना दुदीरितः ॥ अपरज्ञः परं बुद्धिं ज्ञात्वामोहादिमुच्यते ॥ १६ ॥ अदर्शनादापतितः पुनश्चादर्शनं गतः ॥ नाहं तं वेद्यिना सौमं न च मे स्ति विरागता ॥ १७ ॥ येन येन शरीरेण करोत्ययमनीश्वरः ॥ तेन तेन शरीरेण तदवश्यमुपाश्रुते ॥ मानं संमनसा प्रोति शरीरं च शरीरवान् ॥ १८ ॥ इति श्रीम० आश्रमवा० पुत्रदर्शनप० जनमेजयप्रतिवैशंपायनवाक्ये चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३४ ॥ वैशंपायन उवाच अदृष्ट्वा तु नृपः पुत्रान् दर्शनं प्रति लब्धवान् ॥ ऋषेः प्रसादात्पुत्राणां स्वरूपाणां कुरुह ॥ १ ॥

गेआत्मनि वियोगजं दुःखं वाक्यादिसंगमो वानास्तीत्याह संग इति ॥ १५ ॥ परेति अपरस्तु उक्तविधां ज्ञाननिष्ठामप्राप्तस्तु परापरज्ञो नित्या नित्यविभागमात्रज्ञः अभिमानाद्देहादितादात्म्यात् उपासनाबलेन उदीरित उल्लिखितः अपरज्ञः सगुणब्रह्मवित् भूत्वापश्चात्परां बुद्धिनिर्विशेषवस्तुज्ञानं प्राप्य मोहान्मूलाज्ञानाद्विमुच्यते ॥ १६ ॥ मुक्तस्य लक्षणमाह अदर्शनादिति कर्मकर्तुरावादर्शनं प्रत्यक् चैतन्यं तस्मादापतितस्तत्रैव चलीनोऽतस्तं मुक्तमहं न वेद्यि अगोचरत्वात् असौ च मानं न वेत्ति करणाभावात् तर्हि त्वमपि तादृक्कृतो न भवसीत्याह न च मे स्ति विरागतेति परवैराग्यमेव मुख्यं मोक्षसाधनमित्यर्थः ॥ १७ ॥ येनेति मनसा कृतं पापं मानसतापैर्नैवानुभूयते एव शरीरेण कृतं शरीरेणोपतापेनेतिका यवाक्छानसांचापलं त्यक्त्वा वायुनिरोधं कुर्यादिति सार्धं श्लोकार्थः ॥ १८ ॥ इति आश्रमवासिके पर्वणि नैलकंठे श्रीभारतभावदीपे चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३४ ॥ ॥ १३ ॥ अदृष्ट्वेति ॥ १ ॥